

ADIYAMAN/GÖLBA I - BESN

ÇHD GÖZLEM RAPORU

(29/04/2023-30/04/2023)

Ülkemizde ubat 2023'de meydana gelen depremlerde fay hattına yakın konumdaki Adıyaman Gölba 1 ilçesinde çok sayıda bina yıkıldı ya da a ır hasar gördü.

6 ubat 2023 tarihinde meydana gelen depremlerin 83. ve 84. Gününde Adıyaman'ın Gölba 1 ilçesine ba lı Kalemka , Çakmak, Harmanlı, Yarba , Belören ile Adıyaman'ın Besni ilçesine ba lı Be koz ile Akpınar köylerine gidilerek depremin bu bölgelerdeki etkilerini gözlemlemek, yapılması gerekenleri tespit etmek ve koordinasyonu sa lamak ve halkımızdan gelen taleplerle hukuki bilgilendirme çalı ması yapılmı tır. Bu rapor 29/04/2023-30/04/2023 tarihlerinde ÇHD Antep üyelerinin bölgedeki gözlem ve çalı ma sonuçlarını içermektedir.

Devlet yetkililerinin bu bölgede arama kurtarma çalı malarında yetersiz kaldı ı ve hayatta kalanların barınma, beslenme gibi günlük ya amlarını sürdürebilmeleri için gerekli temel ihtiyaçlarını kar ılamadı ı, insanların kendi kaderlerine terk edildi i yo un olarak gözlemlenmi tir.

Enkaz altında kalanların canlı kurtarılmasının ise ancak yine depremi ya ayan halk tarafından ba arıldı ı bilgisi edinilmi tir.

Aynı ekilde yemek, çadır, su, battaniye vs. gibi hayati öneme sahip ve en temel insani ihtiyaçların büyük ölçüde dayanı ma içinde olan gönüllü ki i ve kurumların yaptı ı organizasyonlar aracılı ıyla sa landı ı tarafımıza bildirilmi tir.

Bu bölgelerde ciddi bir koordinasyon ve organizasyon eksikli i ya andı ı, yurtta ların kendi inisiyatifleriyle olu turdukları koordinasyon merkezlerinin gelen yardımları da ıtmakta belirleyici oldu u; arama kurtarma faaliyetlerinde ciddi yetersizlikler oldu u ve yaygın olarak sivil arama kurtarma ekiplerinin ve yurtta ların bireysel çabalarının sahadaki esas belirleyici oldu u iletilmi tir.

AFAD kurumu gerek arama kurtarma gerekse de yardım da ıtımı organizasyonlarında ciddi bo luklar olu turmu tur. AFAD bölgeye sadece depremin 4.gününde günü bir ekiple ekilde gelmi ve genel bir gözlem dı ında hiçbir faaliyette veya harekette bulunmadı ı aktarılmı tır.

Harmanlı köyündeki vatanda lara verilen 20 adet konteyner Gebzeli Adamları oldu u belirtilen organizasyon tarafından temin edilmi , AFAD tarafından ise sadece 1 konteyner temin edilmi oldu u bildirim ve gözlemlenmi tir.

Be koz köyünde bulunan evlerin %90'ın da iskan izni ve aynı ekilde Akpınar köyünün genelinde de ruhsat izni olmadı ı bildirilmi tir. Yine gitmi oldu umuz tüm köylerde depremedelerin ikamet etti i adreslerin kapı numaralarının çe itli kamu kurum ve kurulu larında farklılık arz etti i ve bu nedenle depremedelerin devletin nakdi yardımı bir yana en temel talepleri dahi bu numaralandırma hataları nedeni ile kamu tarafından bir ön mesele yapılarak çözülmemi tir.

Belören köyündeki depremedelerin birço u devlet tarafından ödenece i vaad edilen kira yardımlarının gelmemesi sebebiyle büyük bir sıkıntı ya amakta, ilgili kamu kurumlarına müracaat ettiklerinde bu konuda da bir sonuç elde edememi tir.

Toplum sa lı na dair neredeyse hiç bir önlem alınmamı tır. Depremden geriye kalan molozların hiç bir organizasyon bulunmadan vatanda ın bulundu u ya am alanlarına rastgele döküldü ü gözlemlenmi tir. Bu durumların daha da uzun sürmesi halinde toplum sa lı na dair büyük sorunların olu ma ihtimali bulunmakta, yine molozlardan yayılan toz ve asbest maddesi nedeni ile bölge halkı için uzun vadede tehlike arz etmektedir.

Yerinde ayrı tırma yerine molozlardaki demirlerin molozlardan ayıklanarak hafriyat kamyonları ile ta ındı ı fakat geride kalan enkaz yı mı için hiç bir planlama ve tasarrufta bulunulmadı ı gözlemlenmi tir.

Hayvan barınaklarının ciddi zararlar gördü ü, çok sayıda hayvanın öldü ü bilgisi edinilmi tir. Hayvanların ya amını korumaya, barınmaya, kurtarmaya dair neredeyse hiç bir plan yapılmamı oldu u görülmü tür. Depremle birlikte ahırların yıkıldı ı, yıkılan pek çok ahırın yerine hayvanların barınaca ı alanların henüz yapılmadı ı gözlemlenmi tir.

Adıyaman Gölba ı ilçesine ba lı Kalemka köyü muhtarı devletin milli emla a ba lı hazine arazisi istedi ini bidirmi tir. Hazine arazisi ve orman arazilerinin bu köyün bulundu u alanda sınırlı ekilde bulundu u ö renilmi tir. Di er taraftan hazine arazilerinin insan ya amına ve bölgede temel geçim kayna ı olan çiftçili e uygun olmadı ı ö renilmi tir. Bu alanların vatanda tarafından sadece hayvanlarını otlatmak için kullanılabilce i bilgisi edinilmi tir. Gölba ı ilçesine ba lı Çöplüde fıstık bahçelerini telef etmi ler. Fıstık bahçeleri bu alanda çok önemli ve de erliymi . ?

Yukarıda izah edildi i üzere bu bölgedeki en büyük sorunlardan biri numarataj sistemindeki karı ıklık olup, sisteme kayıtlı adresler ile yereldeki adreslerin uyumsuzlu u sebebiyle bölgede yapılan hasar tespitlerinde de sorunlar meydana gelmi tir. Bölgede yapılan hasar tespitlerinde "hasarsız" ve/veya az hasarlı olarak belirlenen yapıların e-devlete aktarıldı ında "a ır hasarlı" ve/veya "acil yıkılacak" olarak görülmesi veya hasar tespitinin sistemde hiç görülmemesi depremzede vatanda lar arasında sorunlar ya anmasına neden olmu ve olmaktadır.

Gözlemlenen köylerdeki evlerin birço u için "orta hasarlı" tespiti yapılmı ,hasar tespitinde bulunan devlet yetkilileri tarafından köy halkına "evleriniz orta hasarlı oldu u için zaten yıkılacak, eviniz ba ınıza çökmeden isterseniz yıkmayı lemini hemen gerçekle tirebiliriz" denilmi tir. Lakin bu iade 4123 Sayılı Kanun'un Geçici Madde 1 – (Ek: 29/5/2003-4864/7 md.) maddesi ile çeli ki olu turmu tur. Depremzede vatanda lar mevzuata aykırı bu beyanı mevzuat hakkında bilgi sahibi olmadıklarından yıkımı kabul ettiklerini beyan etmi lerdir. Ancak yıkım i lemi gerçekle ece i belirtildi inden vatanda lar evlerine ait kapı ve pencereleri sökmü lerdir. Daha sonra yıkım i lemini tamamlamak üzere herhangi bir kimse gelip gitmedi i ö renilmi tir. Bu durumun vatanda ı ciddi anlamda ma dur etti i gözlemlenmi tir.

Bölgedeki depremzede vatanda lara yıkılan evlerinin yerine yine aynı alan üzerinde ev yapılabilmesi için 300 metrekarelik araziye sahip olmaları gerekti ine dair gerçekdı ı bir söylemde bulunuldu u ö renilmi tir. İlgili kamu personellerinin 300 metre kare arazisi bulunmayan vatanda ların hak sahibi olmadı ını ifade etti i ö renilmi , fakat yapımı oldu umuz ara tırmada ilgili mevzuatta bu söyleme yönelik bir dayana a rastlanmamı tir.

Bölgede do al gaz hatlarının kesintisi için çe itli irketlerin ihale aldı ı ve i lemler esnasında hırsızlık vakalarının (kablo, metal, hurda gibi malzemeler) ya andı ı, yine neredeyse tüm bu moloz ve sair ihalelerin AKP Adıyaman milletvekili Ahmet AYDIN'a ait oldu u belirtilen "ÇEVRESAN" isimli irkete verildi i tarafımıza bildirilmi tir. Adıyaman özelinde gerek molozların ayıklanması , do al gaz hatlarının kesilmesi veya iptali ve depreme dayanıklı olaca ı söylenen in aat ihalelerin "ÇEVRESAN" isimli irket eli ile yapıldı ı ö renilmi tir.

Kürtlerin, Alevilerin ve Müslüman olmayan toplulukların da ya adı ı bu bölge de yardımların az yapıldı ı ve geç iletildi i sıkça tekrar edilmi tir. Çe itli partiler ve sivil toplum örgütlerinin bu bölgelerde çe itli biçim ve görünümünde çabası, yo un bir eme i oldu u gözlemlenmi tir.

Gölbacı ve Besni ilçelerine bağlı köylerdeki halk buluşmalarında tarafımıza en çok sorulan sorular şunlardır;

- 1- Bir depremde babalarının evini yeşil evine sattıklarını, satılan evde yeşilin kaldığını, ancak tapuda hala babalarının malik olarak görüldüğünü, yeşil evlerinin kaldığı evin depremde yıkıldığını, yıkılan evin yapılması halinde söz konusu evde kimin malik olduğu ve depremden kaynaklanan haklardan kimin yararlanacağı sorulmuştur. (Bu bölgede güvene dayalı satışları çok fazla görülmekte, bu sebeple tapu devrinin gerçekleşmediği durumlar çok sık meydana gelmiştir.)
- 2- Depremzedelerin yakınlarından birden fazla kişinin vefat ettiği durumlar oldukça sık karşılaşılan üzücü bir durum olduğu görülmüştür. Depremzedeye ölen aile bireylerinden sadece birisi için 50.000 TL ödeme yapılmıştır. Diğer ölen kişi için herhangi bir ödeme yapılmamıştır. Bu durumda hangi hukuki yollara hangi süre içinde başvurulması gerektiği konusunda sorular yöneltilmiştir.
- 3- Depremzedeler yıkılan evlerinin yerinde yeniden ev inşa etmek istediklerini belirtmiştir. Ancak bu süreçte belediyeye başvurularını halinde kendilerine ruhsat izni verilmeyeceğini ifade etmişlerdir. Böyle bir durumda barınma hakkına sahip olmaları için ne yapmaları gerektiğini sormuşlardır. Diğer taraftan belediyeden izin almadan kendi imkanlarıyla aynı yerde yeniden ev veya gecekondunun inşaatı halinde devletin bu yapıları izin almadan yaptıkları için yıkma yetkisine sahip olup olmadığını ve kendilerine sunacağı ev hakkından mahrum kalıp kalmayacakları konusunda sorular yöneltilmiştir.
- 4- Bölgede kendi imkanları ile ev yapabileme gücüne sahip olmayan depremzedeler devletten kendi evlerinin yerine ev yapılmasını talep etme hakkına sahip olup olmadıkları konusunda bilgi sahibi olmak istediklerini bildirmiştir.
- 5- Devlet tarafından yapılan 10.000 ve 15.000 TL'lik nakdi yardımının kendilerine ev yapılmasında bir engel oluşturup oluşturmayacağı sorulmuştur.
- 6- Evlerindeki tüm eşyalarını kaybetmiş olanlar bunları talep etme konusunda hak sahibi olup olmadıklarını, eşya hak sahibi kişiler bunları nasıl, hangi kurumdan ve ne kadar süre içerisinde talep edebileceklerini sormuşlardır.
- 7- Hayvanlarını kaybedenler zararlarının nasıl giderileceğini, hangi kurumdan ve ne kadar süre içerisinde talep edebileceklerini sormuşlardır.
- 8- Adres ve numarataj hatalarının giderilmesi için hangi kuruma nasıl bir dilekçe içeriği ile başvurularını gerektiğini sormuşlardır.
- 9- Devlet kurumlarından neden henüz net ve resmi bir açıklama gelmediğini sormuşlardır.
- 10- Maliki bulunduğu evi yıkıldıktan sonra bir eve kiracı olarak çıkmak durumunda kalan fakat henüz devletin ödemeyi vaad ettiği kira yardımını alamayanlar nasıl bir hukuki yol izlemeleri gerektiğini sormuşlardır.
- 11- Konteyner talebinde bulunup da bu talepleri henüz karşılanmayanlar tekrar konteyner taleplerinden vazgeçilip vazgeçemeyeceklerini sormuşlardır.
- 12- Devletin yıkık, acil yıktırılacak, ağır hasarlı ve orta hasarlı olarak tespit edilen afetzedelerden ev sahibi olanlara 12 ay boyunca 5 bin TL kira yardımı vaadinde bulunmasına karşın 5000 TL yerine 3000 TL kira yardımını alan ev sahipleri bu durum karşısında nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini sormuşlardır.

Çalışmalarımız ve ziyaretlerimiz sırasında yaptığımız gözlemlerden çıkarabileceğimiz ortak sonuç; depremde vatandaşın büyük bir yıkımla karşılaşarak kalması, devletin ise yıkım sürecini yeni bir sermaye birikimi fırsatı olarak gördüğü, buna göre konum aldığı, tüm organizasyonlarını bu çerçevede doğrultusunda yaptığını, acele ile yıkım ve hafriyat toplama işlemlerinin ihale edilmesi ile teyit ediyoruz.

Hasar tespiti işlemlerinden kentin tasarımına kadar tüm süreçlere halkın katılımını sağlayacak araçlar üretmek, depremde hayatları yıkılan insanların nasıl bir yaşam sürmek istediklerine yönelik tek taraflı dayatmacı projelere karşı halkın kendi iradesini ortaya koyacak çabaların artırılması, özellikle köylerde yaşanan yıkım ve hak kayıpları karşısında da kırsalın unutulmuşluğunu aşılamak için özel bir ilgi ve gündemleme çalışmaları geliştirmeye ihtiyaç bulunmaktadır.

